

Foto souvni ansyen ak nouvo Mamm Konsèy Administrasyon AKA, Janvyè 2018. De goch a dwat.

ESTEUS Marie Rodny Laurent, BAZILE Emmanuel Michel, FRANCOIS Rosilia CORNEILLE, GRANDOIT Michel Frantz, TROUILLOT Marie Jocelyne, PIERRE Pierre-André, JEAN-BAPTISTE Jean Pauris, CHERY Pierre Michel, CHANCY Magloire Adeline, MENARD Guy Gérard

Tit yo

• Editoriyal	P.2	• Bon jan teknik pou anseye lang kreyòl	P.8
• Enstalasyon nouvo Konsèy Administrasyon Akademi Kreyòl Ayisyen an	P.3	• Tout elèv segondè renove yo dwe konpoze an kreyòl nan egzamen ofisyèl yo	P.8/9
• Lansman Mwa lang ak kilti kreyòl 2018	P.4	• 2 ^{em} seri fòmasyon sou Kominikasyon kreyòl nan medya te fèt nan departman Latibonit	P.9
• Kloti Mwa lang ak kilti kreyòl 2018: Plas Dam Gonayiv te chofe.	P.5	• AKA fè yon virewon nan Site Solèy	P.10
• Akademi Kreyòl Ayisyen siyen non li nan Mòn Blan, Gonayiv	P.6	• Kèk lekòl te vizite AKA	P.10
• Akademi Kreyòl Ayisyen resevwa vizit Minis Edikasyon Nasyonal ak Fòmasyon Pwofesyonèl la, Pierre Josué Agénor CADET	P.6	• AKA ak UNESCO angaje yo nan pwodiksyon dokiman kreyòl sou jesyon ris ak dezaz	P.11
• Anseye matematik an Kreyòl kapab tounen yon realite	P.7	• Kalandriye aktivite AKA pou Mwa lang ak kilti kreyòl 2019 la	P.11

EDITORIAL

Kreyòl dwe pran wout pou li vin lang ofisyèl tout bon!

Lang yon pèp pote sou do li tout sa pèp la genyen nan kilti li tankou : valè, istwa, eritaj kiltirèl, elatriye. An Ayiti, lang kreyòl la se senbòl ki pi vizib pou reyalyite sila a.

Atik 5 Konstitisyon 1987 la klè : «Sèl lang ki simante tout Ayisyen ansanm, se lang Kreyòl. Kreyòl ak Franse, se lang ofisyèl Repiblik Ayiti». Tout konsiderasyon ki chita sou yon baz objektif ap montre klè tankou dlo kòk, Konstitisyon peyi Ayiti deja montre ki prensipal lang ki lang pèp ayisyen an.

Yon senp analiz nan premye pati Atik sila a montre priyorite lang kreyòl la sou lang franse epi gade lang kreyòl la nan plizyè dimansyon: se lang ki simante tout Ayisyen ansanm epi li se lang ofisyèl tou.

Nan sans sa a, plis pase yon zouti kominikasyon, kreyòl se lang santiman nou, lang pasyon nou, lang istwa nou, lang soufrans nou, lang kè kontan nou, elatriye..

Men, malgre Konstitisyon peyi Ayiti pa pase nan chimen dekoupe sou kesyon sa a, pwoblematik kreyòl kòm lang ofisyèl la toujou rete yon sijè preyokipasyon nan mitan lengwis, chèchè, etnològ, antropològ, sosyològ, elatriye.. Se yon pwoblèm ki konplèks lè

nou konsidere kalite obstak ki kanpe devan lang sila a. Lang kreyòl ayisyen an, se li menm ki konekte tout Ayisyen ak tradisyon yo, kilti yo, istwa yo ak tout abitud epi pratik sosyete ayisyen an.

Yonn nan gwo misyon Akademi Kreyòl Ayisyen an, se fèpwomosyon lang kreyòl ayisyen an toupatou epi envite tout aktè ki konsène travay pou rive bay popilasyon an sèvis nan lang li.

Akademi Kreyòl Ayisyen an pa janm sispann, depi kreyasyon li, envite tout moun pote kole nan batay l ap mennen pou lang kreyòl la okipe vrè plas li jan manman lwa peyi a egzije sa. Si Konstitisyon an klè Kreyòl se lang ofisyèl, rete yon lòt gwo travay. Sa vle di, pou lang Kreyòl ayisyen an vin lang ofisyèl tout bon vre, tout enstitisyon. Leta kou prive dwe respekte alalèt sa Manman lwa peyi a di sou kesyon sila a. Pa dwe gen jwèt voye wòch kache men.

Tout konsta nou fè montre, sèvis k ap rive jwenn popilasyon an pa an kreyòl. Atik 5 Konstitisyon 1987 la rete yon rèv pou anpil Ayisyen paske Leta poko vrèman deside aplike atik sila a kòrèkteman. Se lè tout sèvis popilasyon an rive jwenn li nan lang li, lang kreyòl ayisyen an ap vin lang ofisyèl peyi

a tout bon vre.

Lè nou pale de sèvis, nou wè edikasyon, mesaj k ap pase nan radyo, televizyon, emisyon, reklam, ekriti sou medikaman. Pa egzanp: nou ka mande, kòman fè an Ayiti ekriti ki sou medikaman yo nan yon lang pèp ayisyen an pa konprann?

Gen medikaman ki rive an Ayiti nan tout kalite lang. Kijan popilasyon ayisyen an ka evolye nan mòd pratik sila yo k ap koukouman Konstitisyon peyi a? Yon sosyete ki bay lang li valè, se yon sosyete ki konsidere tèt li kòm yon kominote kiltirèl, lengwistik, sosyal epi istorik.

Nan sans sa a, toupatou, nan tout aktivite, popilasyon ayisyen an dwe jwenn sèvis nan lang li paske se yon obligasyon konstitisyonèl.

Akademi Kreyòl Ayisyen p ap rete bra kwaze nan kad misyon Konstitisyon an ba li pou fè respekte lang kreyòl ayisyen an. Se moman pou AKA salye travay tout chantè, konpozitè, mizisyen, ekriyen ak tout lòt kreyatè ki toujou kanpe kinalaganach pou pwodui nan lang pèp ayisyen an.

**Sekretarya Egzekitif
Akademi Kreyòl Ayisyen**

Enstalasyon nouvo Konsèy Administrasyon Akademi Kreyòl Ayisyen an

4^{em} Asanble Jeneral Akademi Kreyòl Ayisyen an te dewoule nan dat 15, 16 ak 17 desanm 2018, nan Otèl Wozo Plaza ki chita nan komin Mibalè, Plato Sentral. 26 Akademisyen te prezan nan Asanble sila a.

Akademisyen yo te abòde divès gwo kesyon ki konsène lavi enstitisyon an. Pami kesyon sila yo: Rezolisyon sou Kòd etik enstitisyon an, Rezolisyon sou nouvo Kowòm Konsèy Akademisyen an, Rezolisyon sou Sispansyon yon Akademisyen, elatriye..

Se te okazyon tou pou Akademisyen yo te vote sèt (7) nouvo Manm Konsèy Administrasyon an (KAD). Se Akademisyen Pierre-André PIERRE Asanble a te eli kòm Prezidan pou ranplase Akademisyen Jean Pauris JEAN-BAPTISTE.

Nan dat 18 janvye 2019, Akademi Kreyòl Ayisyen an te òganize yon seremoni ofisyèl nan lokal li, Tijo, Pòtoprens, kote nouvo Konsèy Administrasyon an antre an fonksyon.

Nan diskou sikonstans li, nouvo Prezidan KAd la, Akademisyen Pierre-André PIERRE deklare li kontan paske ansyen ak nouvo Konsèy la te kwaze ansanm pou fè travay AKA epi envite tout anplwaye yo kolabore pou enstitisyon an kontinye vanse, paske se ansanm dapre sa li di, Akademi an kapab reyisi misyon Lalwa ak Konstitisyon an fikse.

«Travay la se pa Akademisyen yo sèlman ki pral fè li, se ansanm nou pral vanse. Mwen envite nou travay ansanm pou nou ranpli misyon nou genyen an », se kèk mo Prezidan Pierre-André PIERRE te pwononse nan diskou li pandan seremoni enstalasyon nouvo KAd la.

Nouvo Prezidan Akademi an anonse li pral pran tout dispozisyon nan lide pou tout desizyon ki te pran anvan li yo rive aplike kòmsadwa.

Akademisyen Jean Pauris JEAN-BAPTISTE sot pase kat (4) lane ap dirije Akademi an soti desanm 2014 rive desanm 2018. ●

Manm nouvo Konsèy Administrasyon Akademi Kreyòl Ayisyen (2018-2020)

HYPPOLITE Michel Ange, BAZILE Emmanuel Michel, TROUILLOT Marie Jocelyne, PIERRE Pierre-André, FRANCOIS Rosilia CORNEILLE, MENARD Guy Gerérald, GRANDOIT Michel Frantz

Lansman Mwa lang kreyòl 2018 nan Ministè Kilti ak Kominikasyon

Se nan kad pwogram « Les Lundis de la Presse », nan Ministè Kilti ak Kominikasyon, lendi 1e oktòb 2018 la, Akademi Kreyòl Ayisyen te lanse ofisyèlman selebrasyon Mwa lang ak kilti kreyòl la. Dirijan Akademi an te anonse tout aktivite selebrasyon an ap dewoule sou tèm : **«Tankou tout lang, kreyòl gen règ li, an nou respekte yo ! »**.

Pou okazyon an, Prezidan Akademi an, Jean Paulis JEAN-BAPTISTE te pwofite prezante mesaj AKA ki mande tout moun ak tout enstitisyon respekte règ ak prensip lang kreyòl la kit se nan pale, kit se nan ekri, epi li te envite tout sosyete a òganize aktivite pou make mwa oktòb la, ki se mwa tout pèp kreyolofòn sou latè selebre patri mwàn lengwistik ak kiltirèl yo.

Sekretè Egzekitif Akademi Kreyòl Ayisyen an, Madam Luna GOURGUE, bò kote pa li, te prezante kalandriye divès aktivite AKA genyen pou li òganize nan tout peyi a pou okazyon an. Li fè konnen Gonayiv se vil Akademi an chwazi pou li selebre Mwa kreyòl ane a pandan l ap genyen pou li òganize aktivite nan divès lekòl, inivèsite ak espas kiltirèl nan peyi a.

Sekretè Leta Kominikasyon an, Mesye Eddy Jackson ALEXIS te pran la pawòl pou li esprime volonte gouvènman an pou li bay popilasyon an tout sèvis li bezwen nan lang kreyòl ayisyen an. Apre prezantasyon ofisyèl AKA ak Sekretè Leta

Kominikasyon an, AKA te louvri mikwo a pou jounalis ki te prezan yo. Majorite kesyon yo te chita sou fason enstitisyon Leta tankou prive trete lang kreyòl la.

Yon jounalis te pran pa egzanp, kèk biwo Leta ki refize bay sitwayen yo sèvis an kreyòl, sa ki reprézante yon vyolasyon dwa lengwistik popilasyon an. Responsab Akademi Kreyòl Ayisyen yo reya ji pou fè konnen Akademi an antreprann divès demach bò kote lòt enstans nan Leta a pou sansibilize responsab yo sou kesyon an. Responsab yo fè konnen travay pou valorize lang kreyòl la se travay tout Ayisyen alawonnbadè, kit li nan enstitisyon Leta, kit li nan enstitisyon prive. Yo fè konnen popilasyon an dwe egziye enstitisyon yo, Leta kou prive, ba li sèvis nan lang li.

Yon lòt kote, Akademi an òganize nan dat vandredi 5 oktòb 2018 yon kokennchenn aktivite kiltirèl nan Sine Triyonf avèk anpil dans, chan ak deklamasyon. Akademi an te pwofite remèt plak Onè ak Merit bay twa (3) enstitisyon ak yon pèsonalite ki batay anpil pou lang ak kilti kreyòl la jwenn plas li toutbon vre nan sosyete ayisyen an: Jounal Bon Nouvèl, Sosyete Animasyon ak Kominikasyon Sosyal (SAKS), Radyo Tele Ginen epi ekriyen Frankétienne. Enstitisyon yo, pòtorik kreyatè a, Frankétienne, tout te pran lapawòl pou di jan yo kontan resevwa omaj sila a nan men Akademi Kreyòl Ayisyen. ●

Foto souvni konferans lansman mwa lang kreyòl la

Plas Dam Gonayiv te chofe nan kloti Mwa lang ak kilti kreyòl 2018 la

AKA remèt Emeline MICHEL yon plak onè ak merit

Devan yon asistans byen motive, Akademi Kreyòl Ayisyen selebre, samdi 27 oktòb 2018, sou Plas Dam Gonayiv, Jounen Entènasyonal Lang ak Kilti Kreyòl nan yon koudjay kiltirèl ak atistik san parèy.

Reprezantan divès patnè AKA tankou: Meri Gonayiv, UNESCO ak Direksyon Depatmantal Ministè Edikasyon Nasyonal ak Fòmasyon Pwofesyonèl te pran lapawòl nan seremoni sila a pou yo manifeste enterè yo pou lang ak kilti kreyòl la epi temwanye kontantman yo paske Akademi Kreyòl Ayisyen chwazi vil Gonayiv pou tout yon semèn aktivite.

Plizyè gwoup mizikal ak atistik nan vil Moris Sisto a, tankou SOYE-TO, Freda Edisyon, Prod'art, san bliye tanbourinè Atchassou (nèg Lakou Souvnans), te siyen non yo ak yon seri pretasyon ki benefisye gwo aklamasyon ak kri satisfasyon piblik la.

Emeline MICHEL, moun Gonayiv, envite espesyal selebrasyon an, te chofe foul la ak plizyè moso mizik pou mete bout nan sware selebrasyon an.

Nan mitan espektak la, atis la pa te bouke motive piblik la sou enpòtans lang kreyòl la ki se yonn nan pi gwo ak pi rich eritaj peyi Ayiti, yon eritaj, dapre sa li di, tout

Ayisyen dwe travay pou kenbe djanm. Avèk anpil fyète, Diva nasyonal la konfye piblik la valorizasyon lang ak kilti kreyòl ayisyen an jwe yon gwo wòl nan siksè ak apresyasyon li menm ak mizik li yo jwenn toupatou nan lemond.

Pou te mete yon bout nan kokenchenn selebrasyon sila a, nan vil Gonayiv, Akademi Kreyòl Ayisyen remèt de (2) plak onè ak merit: yonn bay Meri Gonayiv pou kolaborasyon li toujou bay AKA epi yon lòt bay Diva Emeline MICHEL pou gwo kontribisyon li nan fè pwomosyon ak nan valorize lang kreyòl la atravè mizik li yo toupatou kote li pase. Ochan pou Diva Emeline MICHEL. ●

Akademi Kreyòl Ayisyen siyen non li nan Mòn Blan (Gonayiv)

Plizyè dizèn elèv lekòl, Akademisyen, pwofesè, manm Komite rejyonal selebrasyon Mwa lang ak kilti kreyòl la melanje ak plizyè anplwaye AKA mete nan tè plis pase yon santèn plant sou teren AKA Meri Gonayiv fè li kado nan Mòn Blan nan lane 2016. Chak moun plante yon pyebwa, yon jès ki tradui volonte Akademi an pou li bay tèt li mwayen pou fè travay li byen nan peyi a. Se konsa, Akademi an te dekouvri ansèy ki sou teren li genyen nan Mòn Blan nan Komin Gonayiv, samdi 27 oktòb 2018 la. Se sou teren sa a Akademi an ap gen pou konstwi lokal li nan Depatman Latibonit la. ●

Operasyon plante pye bwa sou teren Akademi an nan Mòn Blan, Gonayiv

Vizit Minis Edikasyon Nasyonal la nan Akademi Kreyòl Ayisyen

Minis Edikasyon Nasyonal ak Fòmasyon Pwofesyonèl la, Pierre Josué Agénor CADET, vizite Akademi Kreyòl Ayisyen nan dat 28 septanm 2018. Objektif vizit sa a te chita sou respè pwotokòl akò ki egziste ant de (2) enstitisyon yo ki konsène pi bon fason pou yo kolabore pou pèmèt lang kreyòl la sèvi nan tout nivo anndan sistèm edikatif ayisyen

an ak nan administrasyon MENFP. Nan okazyon sa a, Prezidan Akademi an, Jean Pauris JEAN BAPTISTE te mansyone tonbeleve ki genyen nan ansèyman ayisyen an ak nan ensititasyon piblik yo kote yo pa pale kreyòl la toutbon. Minis CADET bò kote pa li te pwomèt pou li travay pou kreyòl la jwenn vrè plas li nan tout enstitisyon Leta kou prive sitou nan tout lekòl sou tèritwa a. ●

Foto souvni vizit Minis Edikasyon Nasyonal Pierre Josué Agénor CADET nan Akademi Kreyòl Ayisyen, 28 septanm 2018

ESTEUS Marie Rodny Laurent, CHERY Pierre Michel, CADET Pierre Josué Agénor, JEAN-BAPTISTE Jean Pauris, CHANCY Magloire Adeline, PIERRE Pierre-André,

Anseye matematik an kreyòl kapab tounen yon reyalye

Anpil moun toujou mande èske li posib pou ansèyman matematik fèt an kreyòl? Moun k ap obsève kons-tate ansèyman matematik la fèt an fransè. Esplikasyon yo bay an fransè san bliye vokabilè yo itilize yo, yo menm tou yo an fransè. Alòske tout elèv ayisyen se kreyòl yo pi byen konprann. Se nan lide pou poze pwoblèm sa a ak yonn nan aktè ki pi konsène nan kesyon sa a, tankou pwofesè matematik, Akademi Kreyòl Ayisyen te òganize, nan dat 10 oktòb 2018, yon atelye ki gen kòm tèm li:

«Ansèyman Matematik an Kreyòl: Defi, Mwayen».

Patisipan nan atelye sou ansèyman matematik an kreyòl

Aktivite sa te dewoule nan (*Direction des Études Post-graduées (DEP)*) e li te genyen plis pase trant (30) pwofesè matematik, etidyan ak de (2) entèvenan: Akademisyen Pierre Michel CHÉRY ak Pwofesè Rodolphe MATHURIN.

Akademisyen Pierre Michel CHÉRY deklare: «Lekòl se kote pou nou aprann rezoud pwoblèm k ap boulvèse sosyete a. Malerezman, lekòl an Ayiti ti aprann sitwayen yo detache yo, dekole yo ak sosyete a.»

Nou pa dwe fè lasyans anlè anlè. Nou dwe fè lasyans paske nou gen yon bezwen. Li esplike menmsi anseye matematik an Ayiti nan lang kreyòl kapab bay kèk ti pwoblèm pou kounye a, sa pa ka jistifye pou lekòl yo kontinye ap anseye yon matyè ki gen tout enpòtans konsa nan yon lang pifò elèv yo pa konprann.

Sou bò pa li, Rodolphe MATHURIN ki se pwofesè kreyòl ak matematik esplike li mande elèv yo esplike an kreyòl yon fòm matematik, men okenn nan yo pa te kapab alòske yo tout konnen menm fòm sa a an fransè.

«Esperyans sa a vin fè mwen konprann, depi plis pase 33 lane m ap anseye matematik la, mwen te nan gwo erè paske anpil elèv sanble pa te janm rive konprann konsèp ak fòm matematik yo vrèman », nou t ap site pwofesè MATHURIN ki ajoute rapò li degaje ak lang kreyòl la pa sèlman yon rapò inivèsitè, se pito yon rapò sosyal li ranmase nan sa li viv, nan echanj, nan boukantay, nan pataj ak esperyans.

Anpil egzèsis te anime jounen an. Patisipan yo te pran anpil plezi nan okazyon jounen fòmasyon sa a, Akademi an te òganize nan okazyon selebrasyon Mwa lang ak kilti kreyòl 2018 la.

Patisipan yo te esprime kontantman yo pou inisyativ sila a yo estime ki ta dwe kontinye, yon fason pou ansèyman matematik la kapab vin pi itil elèv Ayisyen yo.

Ministè Edikasyon Nasyonal ta dwe suiv demach Akademi an e lonje men ba li pou repete esperyans sa a, paske li pa nòmal pou yon matyè tankou matematik ap anseye nan yon lang pifò elèv pa konprann. Se yon demach ki montre pa gen anyen ki pa posib si gen volonte.

Pou Akademi Kreyòl Ayisyen, atelye sa anonse yon gwo chantyè ki mande pou tout Ayisyen, tout pwofesyonèl nan edikasyon, tout paran ak tout enstitisyon ta ankouraje ak potekole pou lide anseye matematik an kreyòl la ta tounen yon reyalye nan sistèm edikasyon peyi a. ●

Bonjan teknik pou anseye lang kreyòl

Patisipan nan fòmasyon pou pwofesè kreyòl nan vil Gonayiv

Òganize yon semèn fòmasyon pou pwofesè kreyòl Depatman Latibonit, se yonn nan pwen Akademi Kreyòl Ayisyen te enskri nan ajanda aktivite li pou selebrasyon Jounen Entènasyonal Lang ak Kilti Kreyòl nan ane 2018 nan vil Gonayiv. Konsa, vandredi 26 oktòb 2018, soti 9e nan maten rive 4e nan aprèmidi, AKA te envite plis pase yon santèn pwofesè nan Lekòl Nasyonal Pon Goden pou te vin suiv fòmasyon sila a ki te dewoule sou tèm **“Didaktik kreyòl, Lang matènèl”**. Kat (4) pèsonalite te mete yo disponib kòm entèvenan pou te rann jounen fòmasyon sa a posib: Pwofesè Junior Fils RENÉ, Fakilte Lengwistik Aplike; Pwofesè Jean Whig NOËL, Fakilte Lenguistik Aplike; Akademisyen Jocelyne TROUILLOT, AKA; Mesye Panaroty FERDINAND, UNESCO.

Benefisyè fòmasyon sila a te soti nan divès komin Depatman an: Vèrèt, Gwomòn, Mamlad, Desalin, Dedin, Sen Michèl, Senmak, elatriye., te resevwa yo chak yon lo dokiman kòm sipò didaktik k ap ede yo pi byen fè travay yo kòm anseyan. Pami dokiman sila yo, nou ka site: Fich pedagogik 1e ane segondè, Pwogram kreyòl segondè 4, Pwogram pedagogik segondè 1, Pwogram detaye kreyòl segondè 3, Pwogram kreyòl segondè 2, Vèsyon kreyòl dokiman Jesyon Ris ak Dezas la, Bilten AKA #5, Premye Rezolisyon sou otograf lang kreyòl la. Nan fen jounen an, patisipan yo te resevwa yon sètifika ki moutre yo te suiv yon fòmasyon sou “Didaktik kreyòl, lang Matènèl”. N ap souliye jounen fòmasyon sa a te jwenn tout kolaborasyon Direksyon depatmantal Ministè Edikasyon Nasyonal Latibonit. ●

Tout elèv segondè renove yo dwe konpoze nan kreyòl kòm matyè nan egzamen ofisyèl yo

Ministè Edikasyon Nasyonal ak Fòmasyon Pwofesyonèl mande pou tout elèv segondè renove yo konpoze nan kreyòl nan egzamen ofisyèl sou rekòmandasyon Akademi Kreyòl Ayisyen. Nan sans sa a, tout elèv nan

Nouvo Segondè ap gen pou yo konpoze nan kreyòl kòm sadwa, menm jan sa ap fèt depi plizyè ane pou lang tankou anglè ak espanyòl. Nan Sikilè C-11: 340 ki soti nan dat 22 janvyè 2019, ki pote siyati Minis Pierre Josué

Agenord CADET, Ministè a presize desizyon sa a, k ap antre an aplikasyon apati ane akademik 2018-2019 la, valab pou kèlkeswa seri elèv k ap suiv (SVT, SMP, SES, LLAP).

Ministè Edikasyon Nasyonal ak Fòmasyon Pwofesyonèl jistifye desizyon sila a akòz pozisyon piblik Akademi Kreyòl Ayisyen ak espesyalis nan domèn edikasyon te esprime an favè wòl fondamantal lang kreyòl la nan konsolide inite ak idantite nasyo-

nal la: “Lè nou konsidere remake anpil espesyalis nan domèn edikasyon, remake Akademi Kreyòl Ayisyen an sou enpòtans itilizasyon lang kreyòl la nan tout aktivite aprantisaj nan tout nivo nan lekòl anndan peyi a”. Akademi Kreyòl Ayisyen bat

bravo ankourajman pou Ministè a kontinye pran lòt desizyon tankou desizyon sila a ki se yon bon pa nan yon bon direksyon pou lang kreyòl la kontinye pran plas ki rele l chèmèt chèmètrès nan sistèm edikasyon ayisyen an. ●

Depatman Latibonit resevwa 2^{èm} seri fòmasyon sou kominikasyon kreyòl nan medya pou jounalis

Yon ventèn jounalis patisipe nan fòmasyon sila a, Akademi Kreyòl Ayisyen te òganize jedi 25 oktòb 2018, soti 9e pou rive 3e nan laprèmidi, nan (Centre de Lecture et d'Animation Culturelle) (CLAC) nan Vil Gonayiv. Jounalis sa yo te soti nan divès komin Depatman Latibonit tankou: Senmak, Desalin, Dedin, Gwomòn ak Sen Michèl. Fòmasyon yo te abòde diferan pwèn ak nosyon tankou: Sosyolengwistik, Entèferans kreyòl/fransè.

Anplis, entèvenan yo pa te bouke pataje ak jounalis yo kèk teknik ak estrateji kominikasyon yo ta dwe mete an aplikasyon, yon fason pou yo kapab pi byen enfòmasyon popilasyon an an kreyòl. Patisipan ak fòmasyon yo te boukante lide tou sou Premye Rezolisyon AKA konsènan Òtograf lang kreyòl la. Patisipan yo te reyalize anpil egzèsis pratik ki te anime fòmasyon an. Yon lòt bò, Panaroty FERDINAND ki te reprezante UNESCO

Jounalis yo poze ak sètifika yo

nan fòmasyon sa a te fè yon prezantasyon sou vèsyon kreyòl dokiman Jesyon Ris ak Dezaz la ki te bay patisipan yo bon jan zouti pou enfòmasyon popilasyon an sou fason pou li pwoteje tèt li nan moman malèpan-dye yo. Nan finisman jounen an, Prezidan Akademi an, Akademisyen Jean Pauris JEAN-BAPTISTE ak fòmasyon yo: Akademisyen Pierre Michel CHÉRY, Aka-

demisyen Samuel JEAN BAPTISTE ak jounalis Jacky MARC te remèt yon sètifika bay chak jounalis ki te la. Fòmasyon sila a, se dezyèm nan yon seri Akademi Kreyòl Ayisyen an gen pou li fè pou tout jounalis nan tout kwen nan peyi a. Se nan dat 2 me 2018, Akademi an te òganize nan Pòtoprens, premye fòmasyon pou jounalis yo. ●

Yon virewon nan Site Solèy

Nan kad aktivite selebrasyon Mwa lang ak kilti kreyòl 2018, yon delegasyon Akademi Kreyòl Ayisyen vizite Site Solèy, jedi 11 oktòb 2018. Nan yon premye tan manm delegasyon an te anime yon konferans pou plizyè dizèn elèv nan Lise

Nasyonal Site Solèy kote Prezidan AKA a, Jean Pauris JEAN-BAPTISTE ak Akademisyen Rosilia FRANÇOIS pran anpil plezi koze ak elèv yo sou tèm mwa a: “Tankou tout lang, kreyòl gen règ li, an nou respekte yo”. Apre Akademisyen yo te fin reponn divès ke-

syon elèv yo, delegasyon Akademi an te pran che-men Konbit Bibliyotèk Site Solèy. Responsab Konbit yo resevwa AKA ak anpil kontantman. Nan twoke lide, yo te pwofite pataje vizyon yo sou konstriksyon Bibliyotèk la nan Site Solèy epi yo te fè konnen Bibliyotèk sila a tou gen non li

an kreyòl pou montre en-pòtans yo bay travay Akademi an ap mennen pou fè respekte lang kreyòl la.

Prezidan Akademi an te pwofite remèt responsab bibliyotèk la yon lo liv kreyòl. ●

Delegasyon AKA ak elèv lise Site Solèy yo

Akademi Kreyòl Ayisyen resevwa vizit kèk lekòl

Plizyè lekòl vizite Akademi Kreyòl Ayisyen nan lide pou pèmèt yo konprann epi konnen fonksyonman enstityon an. «Collège Marie Esther» ak «Collège Méthodiste des Frères» se de (2) pami lekòl ki te vizite lokal Akademi an nan ane 2019 la.

4 fevriye 2019, elèv Collège Marie Esther yo te gen chans boukante lide ak Akademisyen nan lokal AKA, vizite bibliyotèk la

(sal espozisyon AKA), fè konesans ak anplwaye yo epi poze divès kesyon sou misyon AKA ak sa li reyalize depi kreyasyon li nan lane 2014.

Yon lòt kote, 1e mas 2019 se te yon delegasyon elèv Collège Méthodiste des Frères ki te vizite AKA kote yo te pwofite poze divès kesyon sou kreyasyon Akademi an ak misyon li genyen. Elèv yo te pase yon bon tan ap fè lekti divès dokiman an kreyòl AKA espoze.

Vizit kèk elèv nan AKA

Après sa, Akademisyen ki te prezan yo te òganize yon konkou lekti ak dis (10) elèv kote senk (5) nan yo te genyen nan konkou sa a epi yo chak te resevwa yon liv kreyòl. Aktivite sila a louvri pou tout lekòl oubyen lòt gwoup ki vle vizite Akademi an pou yo kapab pi byen konprann sans travay AKA ap reyalize nan peyi a. ●

AKA ak UNESCO angaje yo nan pwodiksyon dokiman kreyòl sou Jesyon Ris ak Dezas

Akademi Kreyòl Ayisyen, nan tèt kole ak UNESCO epi (*Direction de la Protection Civile*) (Direksyon Pwoteksyon Sivil) te reyalize yon jounen refleksyon, 9 oktòb 2018 nan otèl Best Western, Petyonvil sou enpòtans itilizasyon lang kreyòl la nan komunikasyon ak sensibilizasyon konsènan Jesyon Ris ak Dezas nan peyi a. Yo te reyalize aktivite sa a nan sousi pou mete kreyòl la nan demach sensibilizasyon Leta ap fè pou sitwayen yo kapab pi byen pwoteje tèt yo kont dega fenomèn natirèl yo. Twa (3) espesyalis nan koze ris ak dezaz: Claude PREPETIT, Nicole FRANÇOIS ak Gérard MÉTAYER te anime atelye sila a. Entèvenan yo te pale sou itilizasyon lang kreyòl kòm zouti sensibilizasyon epi kòm mwayen pou diminye malèpandye tankou tranblemanntè, sounami ak lòt dezaz natirèl yo. Jounen refleksyon

sa a te rasanble anviwon 40 patisipan ki te soti nan diferan enstitisyon tankou: MENFP/DFP, PNUD, Enfo fanm, SEA, FAMV ak plizyè medya. ●

Gérard MÉTAYER se yonn nan entèvenan kite prezante dokiman sou Jesyon Risk ak Dezas

Kalandriye aktivite selebrasyon Mwa lang ak kilti kreyòl 2019 la

Aktivite		Dat / Lè	Lokal
I	Konferans pou Laprès	Madi 1 ^e oktòb, 10 ^e AM	Akademi Kreyòl Ayisyen
II	Seremoni ofisyèl lansman Mwa kreyòl 2019 la	Vandredi 4 oktòb, 10 ^e AM	Oditoryòm (<i>Sainte Rose de Lima</i>)
III	Konferans nan inivèsite ak nan lekòl	Pandan tout mwa oktòb la	Inivèsite Notre-Dame, Inivèsite Karayib...
IV	Lansman Gran Pri Nasyonal Akademi Kreyòl Ayisyen	9 oktòb	Le Plaza
V	“Mardi du livre”, AKA / DNL	Madi 8, 22, 29 oktòb	DNL
VI	Kafe Lodyans “Sou chimen Akademi Kreyòl Ayisyen”	Vandredi 18 oktòb, 6 ^e PM	Otèl Le Plaza
VII	Konferans, Vantsiyati nan Sant N A RIVE	28 oktòb	Monreyal
VIII	Aktivite AKA nan Dyaspora	5, 12, 26 oktòb	Miyami, Nouyòk, Wachin-tonn
IX	Aktivite selebrasyon Jounen Entènasyonal lang ak kilti kreyòl	23 pou 27 oktòb	Plato santral

Espas lektè yo

Pou ou bay lide ou sou travay Akademi Kreyòl Ayisyen fè deja ak lòt travay li ta dwe fè ! Si ou bezwen enfòmasyon sou Akademi Kreyòl Ayisyen an!

Ekri Akademi an sou:

direksyonkominikasyon@akademikreyol.net oubyen ou ka vizite paj facebook Akademi an: facebook/akademikreyol ak sit entènèt li : www.akademikreyol.net

Pwovèb kreyòl

Bat bouch fè grangou pè

Vye frè mwen, se pou m pa rete chita wi ki fè mwen kenbe men ak ti travay la. Se pa kòb nèg touche non. Olye pou m re chita ap gade mouch vole, m ap bat zèl mwen nan ti woulman sa a toujou. Kondi granmoun lontan « bat bouch fè grangou pè ». Piti kon li piti, pito sa.

Bon chanjman rale pratik

Mesye o o ! Gade jan lekòl la chaje ak elèv ane sa a, sa ki pase menm ? Fòk m chache konnen wi. Monchè se nòm mal wi ! « Bon chanjman rale pratik ». Gen bon mèt fòme nan lekòl la kounyea, elèv vide sou moun yo.

Ekip Bilten an

Pwodiksyon

Direksyon Kominikasyon AKA

Redaksyon

Anivince JEAN BAPTISTE

Iléus PAPILLON

Jean Emile PAUL

Koreksyon

Jean Rony BEAUCICAULT

Luna GOURGUE

Revizyon

Komisyon Kominikasyon AKA

Konsepsyon

Fedalsou DESTINE

Piblikasyon

Sekretarya Egzekitif AKA

AKADEMI KREYÒL AYISYEN

#6, Ri des Marguerites, Turgeau, Pòtoprens, Ayiti

(509) 3333-0817

direksyonkominikasyon@akademikreyol.net

www.akademikreyol.net